Daniel Marcu

http://kolector.ro/2011/04/09/pocutia-eterna-enigma-a-istoriei-postale-romanesti/

Pocutia, eterna enigma a istoriei postale romanesti

Categorii:Filatelie

De parca nu erau destule necunoscute ale capitolului cunoscut in filatelie drept „Ocupatia Romana in Pocutia", in ultimul an au aparut noi elemente care rastoarna supozitiile cercetatorilor, expuse din 1925 pana in prezent in publicatii filatelice prestigioase din intreaga lume. In loc sa asistam la o dezlegare a enigmelor legate de prezenta si rolul indeplinit de Comandamentul Militar Teritorial (CMT) ca autoritate postala militara, pe durata celor 3 luni ale ocupatiei romane, itele par sa se incalceasca si mai mult.

Fiecare noua descoperire ale unor piese din Pocutia lunilor mai-august 1919, rezerva surprize nebanuite pasionatilor acestui capitol de istorie nationala si, totodata, de istorie postala universala. Astfel, in urma cu un an, relevam aspecte inedite legate de prima zi de functionare a Oficiului Postal Militar al Armatei Romane de Ocupatie in Pocutia, precum si despre functionarea concomitenta a acestuia, in paralel cu Autoritatea Postala Civila Polona.

Acum, am avut imensa placere sa descopar o adevarata nestemata a tulburei perioade la care fac referire. Este vorba despre un plic scos la licitatie in aceasta saptamana, chiar pe Ebay, de un renumit colectionar britanic si adjudecat pentru nu mai putin de 2.200 $…

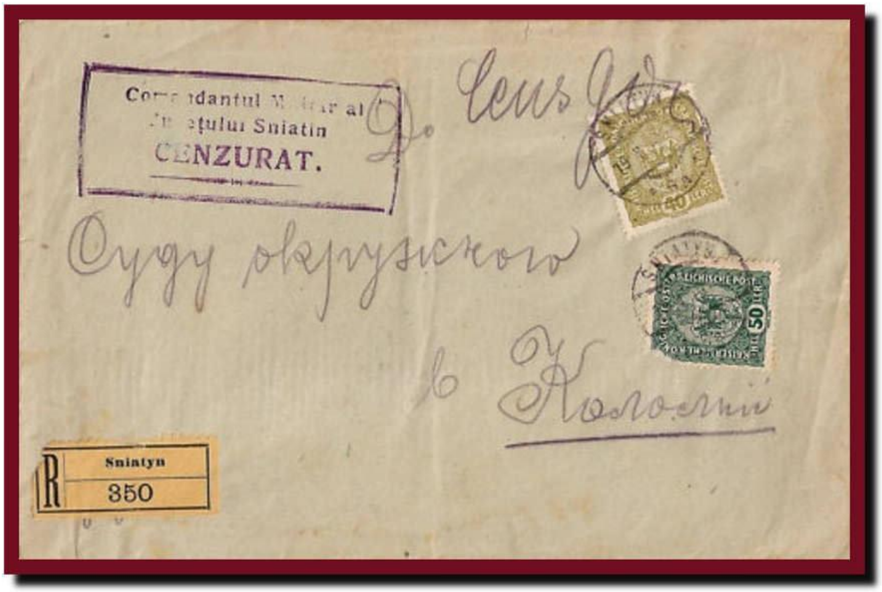

1919 - Aversul plicului circulat Sniatyn-Kolomyja, cu cenzura militara romana de Sniatin

1919 - Reversul plicului Sniatyn-Kolomyja, cu stampila Oficiului Telegrafic Postal Militar Divizia VIII-a

Serviciul postal dupa ocuparea Pocutiei

Sa descoperim acum impreuna care sunt elementele care confera pretiozitatea acestei circulatii postale. Conform ordonantei Nr. 3 emisa de Comandamentul

armatei de ocupatie din Pocutia, redactat in limba germana si tradus de regretatul mare filatelist Marcel Sapira in revista „Filatelia” Nr.6/1990, reluarea legaturilor postale si telegrafice oficiale si particulare in teritoriile ocupate era prevazuta a se efectua imediat dupa aparitia actului normativ. Si cum, dupa cercetatorul polonez Jan Czerniawski, instructiunile au intrat in vigoare la data de 14 iunie 1919 (plicurile sau telegramele francate, dar necirculate, in intervalul 27 mai-13 iunie avand un caracter strict filatelic), putem concluziona ca in perioada 27 mai-14 iunie singura autoritate postala in Pocutia a fost reprezentata de Oficiul Telegrafic Postal Militar al Diviziei a VIII-a Romane. Incepand cu 14 iunie si pana la retragerea armatei romane, mentionata de sursele istorice a se fi incheiat la 25 august 1919, serviciile postale in Pocutia au fost asigurate si de oficiile postale civile din principalele localitati cuprinse in zona ocupata: Kolomyja, Delatyn, Lanczyn, Sniatyn, Horodenka, Peczenizyn, Zablotov, Obertyn.

Aspecte inedite, noi enigme

Din aceeasi Ordonanta, la Articolul 7, aflam un amanunt important: „*Pentru francare vor fi folosite marcile austriece supratiparite cu C.M.T. in valorile respective, sau marcile romanesti.* ***Orice alt mod de francare a corespondentei va duce la considerarea acesteia ca nefrancata si taxata apoi la locul de destinatie***„.

Revenind la plicul in cauza, se poate observa ca marcile folosite sunt austriece („Coroana” de 40 si 50 heller), neexistand un alt indiciu privitor la o plata suplimentara, intervenita la predarea corespondentei. Am plecat de la instructiunea cuprinsa in Articolul 9, litera h), care mentioneaza ca „*Scrisorile recomandate vor fi taxate, in afara celor 60 heller pentru gramaje de pana la 20 grame, si 20 heller – contravaloarea timbrului de ajutor,* ***cu inca 1 Koroana taxa de recomandare, care va fi achitata la predare, dupa dorinta, in lei sau in marci postale***.”

Trebuie facuta precizarea ca plicul recomandat a fost expediat pe data de 19 mai 1919, fiind livrat cu intarziere abia la inceputul lunii iulie, atat din cauza ocupatiei iminente care urma sa aiba loc peste o saptamana, cat si din cauza sistarii ulterioare a activitatii Autoritatii Postale Civile Polone, redeschise publicului la 14 iunie. Corespondenta a fost cenzurata de catre Comandamentul Militar Roman de Ocupatie cantonat la Sniatyn. Pe revers, se poate observa stampila aplicata la sosire

„OFIC. TEL. POSTAL MILITAR* Divizia VIII * 5 JUL 919”, cunoscuta a fi fost utilizata pe toata durata Ocupatiei Romane in Pocutia.

Daca punem fata in fata corespondenta propriu-zisa si cele doua sublinieri din cuprinsul Ordonantei, rezulta trei concluzii cu un caracter inedit:

1) Cu toate ca nu a fost respectata prevederea referitoare la marcile postale acceptate pentru francare pe durata Ocupatiei Romane in Pocutia, Autoritatea Militara a considerat ca scrisoarea trebuie sa ajunga la destinatie, chiar daca pentru francare au fost folosite marci austriece, aflate in uz la acea data. Probabil, girul cenzorului militar roman din Sniatyn a fost cel care a cantarit destul de greu in luarea acestei decizii. Nu vom sti niciodata daca destinatarul a fost nevoit sa achite contravaloarea expeditiei, deoarece, conform Art.7, la data la care a fost livrata corespondenta ar fi trebuit sa fie considerata ca nefrancata.

2) Cu toate ca nu a fost respectat tariful pentru o scrisoare recomandata (1k 80h), in prima treapta de greutate, nu apare nici un insemn adiacent cu privire la obligatia achitarii diferentei de 90 heller de catre destinatar (stampila „Porto”, „T” sau nota de mana a oficiantului). Savoarea acestei noi necunoscute este pusa si mai mult in lumina de mentiunea referitoare la achitarea diferentei „*dupa dorinta, in lei sau marci postale*„. Intrebarea fireasca este ce fel de marci postale erau admise in aceasta obligatie de plata neobisnuita pentru un serviciu postal, stiut fiind faptul ca Autoritatea Militara de Ocupatie recunostea atat celebrele marci cu supratipar C.M.T., dar si uzualele romanesti aflate in circulatie la acea data pe teritoriul Romaniei?

3) Cu toate ca scrisoarea a fost expediata pe 19 mai, cu 3 zile inainte ca Armata Romana sa treaca cu primele trupe frontiera Bucovinei, pe fata plicului apare stampila dreptunghiulara a Oficiului Militar de Cenzura din Sniatin, instalat abia dupa data de 27 mai. Cred ca acest inexplicabil amanunt, legat de prezenta cenzurii romane in momentul in care aceasta nici macar nu exista fizic pe teritoriul Pocutiei, ramane enigma principala a acestui puzzle istorico-postal. Cum cele doua localitati, Sniatyn si Kolomyja, nu sunt despartite decat de o distanta de 35 km (atat pe cale ferata, cat si pe drum rutier), este greu, daca nu imposibil sa realizam, dupa 92 de ani, ce anume s-a intamplat cu aceasta scrisoare. Firesc ar fi fost ca, a doua zi dupa expediere, aceasta sa ajunga in mainile destinatarului, in realitate insa

corespondenta a fost inmanata abia dupa 47 de zile. Iar lipsa unui insemn „Retur” de pe ambele fete ale plicului, care ar fi explicat intr-o oarecare masura stemplul cenzurii, inchide cercul vicios al necunoscutelor.

Circulatie falsa - CPI Kolomya in timpul Ocupatiei Romane in Pocutia

Un fals „circulat”

Nu demult, o carte postala ilustrata a atras atentia amatorilor de piese circulate din timpul Ocupatiei Romane in Pocutia. In principal, din cauza penuriei de materiale comparative si de studiu, fiind cunoscut faptul ca, de-a lungul timpului, in lume nu au aparut decat cateva exemplare circulate postal in aceasta perioada. De ce am spus <fals „circulat”>? Pentru ca cele doua stampile ale Oficiului Postal din Kolomyja nu sunt lizibile in dreptul datei, pentru ca tariful pentru expedierea unei carti postale externe nu are nici o legatura cu marcile aplicate (tariful era de 80 heller, echivalent cu 40 bani, cursul de schimb fiind reglementat in textul Ordonantei in Art. 8, la 2 koroane pentru 1 Leu), pentru ca din tarile pentru care se admiteau trimiteri nu face parte si Austria (Art. 13, litera c) s.a.m.d.

Mai mult ca sigur, ilustrata este o facatura avand ca suport o circulatie din Kolomyja – Polonia la Viena – Austria, din perioada 1914-1916, insemnele cenzurii austriece si vigneta imperiala datata 1914 fiind o dovada in plus a falsului pus la cale de unul sau mai multi „intreprinzatori” dornici de castiguri rapide.

Telegrama cu francatura filatelica si stampila OTPM din Pocutia

Un suvenir filatelic autentic

Printre toate indoielile si enigmele legate de aspectele postale involburate petrecute sub Comandamentul Militar Teritorial in Pocutia, in cele 3 luni de ocupatie la cererea Marelui Stat Major Polon, razbate un fior de autentic spirit filatelic. Este vorba de celebra telegrama necirculata, francata filatelic cu o marca „Ferdinand PTTF” de 5 bani si un timbru de ajutor de aceeasi valoare, din care a fost reprodus un fragment alb-negru, abia lizibil, in articolul regretatului cercetator Dumitru Biala, din revista „Filatelia” Nr. 3/1992.

A fost scoasa la vanzare de catre acelasi colectionar britanic, cu un pret de pornire de 1.000 $, dar din pacate (sau din fericire?) licitatia nu a inregistrat vreun castigator. Cu toate acestea, tocmai datorita caracterului filatelic nedisimulat, ramane in istoria filatelico-postala drept prima piesa care a redat stampila Oficiului Telegrafic Postal Militar al Diviziei a VIII-a, stationata in Pocutia.

Ocupatia Romana in Pocutia - intreguri postale necirculate

Celebrele intreguri postale cu supratipar CMT

De departe, cele mai des intalnite piese filatelice care apartin perioadei Ocupatiei Romane in Pocutia, raman intregurile postale cu supratipar „C.M.T.”. Pana acum, nu a fost descoperit nici un exemplar circulat, tot ceea ce ofera piata filatelica internationala fiind doar exemplare neuzate.

Va prezint cele 3 carti postale UPU austriece cu timbru fix „Coroana” de 10 heller, cu supratiparele cunoscute de 40 heller, 60 + 40 heller si 1,20k + 40 heller. In acelasi colaj, am inclus si un fragment dintr-o carte postala militara cu supratipar de 40 heller.

Sursele cunoscute din perioada interbelica, in special prin marturiile avocatului Iosif Bogdan (autorul in literatura romana de specialitate a primelor articole legate de Emisiunile Ocupatiei Romane in Pocutia, in Revista Societatii Filatelice Romane Nr. 10,11,12/1940 si Nr. 1,2,3/1941), dau ca sigura emiterea unor intreguri postale interne, cu aceeasi marca fixa, supratiparita „C.M.T. 40 heller”, dar si a intregurilor postale pentru tarile membre UPU, precum si a unor carti postale militare pe carton gri si galbui, fara a fi precizate insa tipurile de supratipare. Tocmai din aceasta cauza, consider ca pana la descoperirea unor

documente care sa ateste spusele avocatului I. Bogdan, acest taram ramane la nivelul unor supozitii, mai mult sau mai putin speculative.

Enigma enigmelor

Aspectul cel mai contradictoriu pe care l-am descoperit si care nu a fost pana acum atacat de nici un cercetator al emisiunilor filatelice ale Ocupatiei Romane in Pocutia, tine de o neconcordanta in doua dintre instructiunile Ordonantei Comandamentului Militar Teritorial, document oficial semnat de Colonelul G. Liciu.

In Art. 11, se mentioneaza urmatoarele: „*Corespondenta nefrancata sau insuficient francata va fi taxata, la locul de destinatie, cu dublul taxei cuvenite. In Pocutia se utilizeaza* ***numai*** *taxarea franco.* ***Corespondenta nefrancata sau insuficient francata nu va fi expediata in Pocutia***„.

Cu alte cuvinte, daca expeditorul nu avea marci postale, pentru a-si franca plicul, cartea postala sau telegrama, de valoarea tarifului stipulat in actul normativ care reglementa serviciile postale pe durata ocupatiei, corespondenta nu putea sa fie expediata. Posibilitatea achitarii diferentei sau a suprataxei de catre destinatar, prevazuta in primul aliniat al articolului 11, era anulata de urmatoarele doua fraze!

Uite de-asta e frumoasa filatelia! Intotdeauna se intampla sa intervina ceva nou legat de tot ce-i vechi. Iar enigmele Ocupatiei Romane in Pocutia continua sa se perpetueze ca intr-o piesa de teatru, in care fiecare personaj care apare pe scena adanceste misterul, nu il devoaleaza publicului. Sunt convins ca va mai trece un secol si necunoscutele istoriei postale romanesti din cele trei luni prezente in Pocutia nu vor reusi sa-si gaseasca toate un raspuns.